

GENERÁCIÓK – HASONLÓSÁGOK - KÜLÖNBSÉGEK

GENERATIONS – SIMILARITIES - DIVERGENCES

Karolina Kajári, PhD, associate professor

Budapesti Corvinus Egyetem, Élelmiszer -tudományi Kar, Élelmiszeripari Gazdaságtan

Address: Tanszék, Villányi út 29-43. 1118 Budapest, Magyarország

E – mail: karolina.kajarik@uni-corvinus.hu ,

Sándor Somogyi, PhD, professor emeritus

Regionális Tudományos Társaság

Address: Matije Korvina 9., 24000 Subotica, Serbia

E – mail: bio-nat-yu@tippnet.rs,

GENERATIONS – SIMILARITIES - DIVERGENCES

GENERÁCIÓK – HASONLÓSÁGOK - KÜLÖNBSÉGEK

Keywords: Quality of life, generation gap, market chances, living conditions, health

Abstract

In year 2009. made the Regional Scientific Society an investigation in eight counties of Vojvodina. Using the questionnaire method the goal of the investigation has been to settle a balance of quality of life in the region.

This paper through the comparison of answers the young (age 18-30) and elderly (50+ years) population tries to explore the similarities and divergences in their quality of life. The chances on the human resource market, the living conditions and the state of health are taken as crucial elements of quality of life.

Kulcsszavak: Életminőség, generációs eltérések, piaci lehetőségek, életfeltételek, egészség

Összefoglaló

A Regionális Tudományos Társaság 2009 folyamán nyolc Észak-vajdasági községben kérdőíves megkérdezés módszerével adatokat gyűjtött a régió lakosságának életminőségéről.

A cikkben a 18-30 éves és az ötven év feletti korosztályok válaszainak elemzésével, összehasonlításával vizsgáljuk az életminőségükben megmutatkozó hasonlóságokat és különbségeket. A munkaerő-piaci esélyeiket, életkörülményeiket és az egészségi állapotukat tekintve az életminőség kulcsfontosságú elemeinek.

BEVEZETŐ

Az egyértelműen észlelhető generációs ellentéteket, az utóbbi évtizedek eseményei véleményünk szerint csak elmélyítették. Különösen igaznak tartjuk ezt az állítást a rendszerváltó, volt szocialista országokra, és köztük Szerbiára.

A korábban létező szocializmus kevésbé kiélezett jövedelemkülönbségei, a munkahely biztonsága, az időskori nyugellátás és az ingyenes egészségügyi ellátás körülményei között szocializálódott generációk ma már jóval túl vannak a negyven éven, és szorongva-rettegve néznek farkasszemet a megváltozott világgal. Irritálják őket a nagy jövedelmek, a hirtelen meggazdagodás, rettegnek a munkahelyük elvesztésétől, aggódnak, hogy készségeik, képességeik megfelelnek-e az aktuális munkaerő-piaci keresletnek és szorongva kérdezzétek egymástól, de a szakemberekről is, hogy a nyugdíjjogosultság megszerzése után lesz-e számukra nyugdíj is?

Ugyanakkor a másik oldalon a mai 18-30 éves korosztály más társadalmi környezetben szocializálódott. Ennek a korosztálynak a gyermekkorát a polgárháborús valóság keserítette, tanulási esélyeit a nincstelenség, a bezárkózottság rontotta, és munkába állását a szerb gazdaság világválsággal megerősített gyengélkedése akadályozza. (1,3)

Ezek azok a sztereotípiák, amelyeket a közbeszéd, közhangulat alapján ma fel lehet vázolni. De a valóság milyen? Milyen az egyes generációk munkaerő-piaci helyzete, életkörülményei és egészségi állapota? Jelentkezik-e, és miben a generációs ellentét ez a két markánsan különböző korcsoportban?

Cikkünk ezekre a kérdésekre próbál meg válaszokat adni.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A vizsgálat a 2009. október-november hónapban, a Regionális Tudományos Társaság szervezésében folytatott kérdőíves megkérdezés adataira alapoz.

A „Életminőségünk mérlege” címet viselő kérdőív több témakört felölelve próbált aktuális információkhoz jutni.

A vizsgálatba két korcsoportot vontunk be, a 18-30 éveseket és az ötven év feletti válaszadókat. Mivel az elemzésbe bevont két korcsoport 1980-1992 között, illetve 1959 előtt született, különösebben részletes okfejtés nélkül elfogadható az a megállapítás, hogy a két korosztály nagyon eltérő társadalmi-gazdasági körülmények között szocializálódott,

mások voltak életesélyeik. Azokat a kérdéseket, válaszokat vettük részletesebb elemzés alá, amelyek jellemezhetik a két korosztályt:

- Munkaerő piaci helyzetét,
- Életkörülményeit,
- Egészségi állapotát,

A kereszttáblázatokba rendezett válaszokon első lépésben csak összetétel-vizsgálatot végeztünk, majd összefüggés-vizsgálatokat a Csuprov-féle asszociációs együttható módszerével.

A MINTA JELLEMZŐI

A 786 megkérdezettből 433 válaszadó (55,09%) tartozik a két vizsgált korcsoportba. A 18-30 éves korcsoportba tartozók száma 228 (52,66%), az ötven éves korosztály válaszadóinak száma 205 (47,34%)

A 18-30 éves korosztály 58,85%-a férfi, 41,15% -a női válaszadó. Az ötven feletti korosztályban a férfi válaszadók aránya 53,69%, a nőké 46,31%.

A 18-30 éves válaszadók közül minden második (67,41%) nőtlen vagy hajadon. Párkapcsolatban csak a válaszadók mintegy harmada él. (32,59%)

Az ötven év feletti korosztályban a párkapcsolatban élő válaszadók aránya 70,09%. A nőtlen, hajadon válaszadók aránya szinte elenyésző (0,98%) de az elváltak (11,76%) és az özvegyek (17,16%) magas aránya azt eredményezi, hogy ennek a korosztálynak is közel harmada (29,9%) él egyedül.

A 18-30 éves korosztály válaszadóinak 85,53%-a gyermek nélkül él, míg az ötven év feletti korosztályban ez az arány csak 43,28%. A fiatalok közül csak minden 7. válaszadónak van a háztartásában vele élő gyermeke, míg az ötven év felettieknél minden második válaszadó nyilatkozott úgy, hogy van vele egy háztartásban élő gyermeke. Sajnos, a kérdőív kérdései alkalmatlanok annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy az idősebb korosztállyal közös háztartásban élő gyermekek a kényelemszeretet, vagy a szűkös gazdasági helyzet okán maradtak a családi környezetben.

A 18-30 éves korosztály nemzetiségi összetételében 74,6% a magyar válaszadók, 21,3% a szerb válaszadók és 4% az egyéb nemzetiségű válaszadók aránya. Az ötven év feletti

korosztálynál a magyar válaszadók részaránya 83,17%, a szerb válaszadóké 9,41 és az egyéb nemzetiségűeké 7,43%.

A MEGKÉRDEZETTEK MUNKAERŐ PIACI HELYZETE

A korcsoportok **iskolai végzettségének** vizsgálata (1. táblázat) azt mutatja, hogy az általános iskolát végzettek 78,1%-át az ötven év feletti korosztály alkotja. A korcsoportban gyakorlatilag minden negyedik válaszadónak (27,9%) csak általános iskolai végzettsége van. Bár erre a korosztályra nem jellemző az, hogy még hosszú időt fog a munka világában tölteni, ez az aluliskolázottság jelentősen rontja a korosztálynak az elhelyezkedési lehetőségeit, különösen akkor, ha idős korban veszíti el munkahelyét.

Korcsoportok iskolai végzettsége

1. táblázat

Megnevezés	Gyakoriság		Összesen
	18-30	51+	
Általános iskola	16	57	73
Szaktanulmányozó, szakiskola	44	39	83
Szakközépiskola	67	53	120
Gimnázium	26	12	38
Főiskola	42	26	68
Egyetem	27	16	43
Specializáció, posztgraduális képzés, PhD	3	1	4
Összesen	225	204	429

A 18-30 éves korosztálynak 7,1%-a végzett csak általános iskolát, és ez, az alacsony arány ellenére is gondot jelent a válaszadók munkaerő piaci esélyeit illetően. E generációk a gazdasági és demográfiai helyzet következtében még legalább 35-50 évet kellene, hogy munkában töltsenek. A technológia gyors fejlődése kiköveteli, új készségek, képességek folyamatos elsajátítását, szüntelen tanulást, ami miatt e csoportnak a munkaerő piacon való fennmaradása a jelenlegi körülmények között reménytelennek látszik.

A középfokú (szaktanulmányozót, szakiskolát, szakközépiskolát és gimnáziumot) végzett megkérdezettek aránya a 18-30 éves korcsoportban 60,9%, az ötven évesek között pedig 51%. A középiskolát végzett megkérdezettek 56,9%-a a 18-30 éves korcsoportból, 43,1% pedig az ötven év feletti korcsoportból kerül ki.

Ezek az arányok arra utalnak, hogy a fiatalabb korosztályban történt ugyan némi elmozdulás a magasabb fokú iskolai végzettség megszerzése irányába, de még mindig nem elegendő a már korábban említett hátrányok ledolgozásához.

A főiskolát és egyetemet végzett megkérdezettek 62,2%-a a fiatalabb korosztályból kerül ki. Saját korosztályukban a főiskolát végzett válaszadók aránya 30,7%, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy közel minden harmadik fiatal válaszadónak felsőfokú végzettsége van.

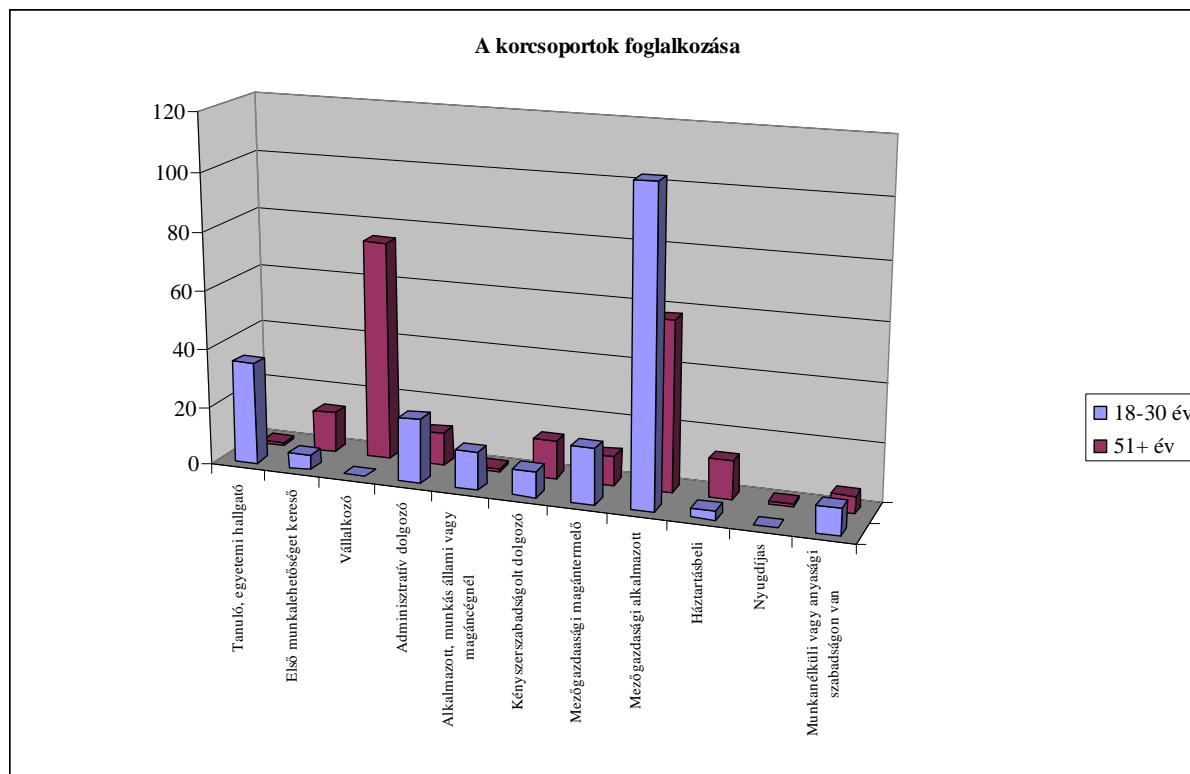
Az egyes **foglalkozások** megoszlása a két vizsgált korcsoporton belül az 1. ábrán látható.

A tanulók és egyetemi hallgatók a 18-30 éves korosztályból kerülnek ki (97,22%). Ennek a korosztálynak 15,8%-a tanul.

Ambivalens a mezőgazdasági alkalmazottak kiemelkedő aránya a fiatal korosztály esetében. A lekérdezett 165 mezőgazdasági alkalmazott 64,8%-át a 18-30 éves korosztály teszi ki, vagyis ennek a korosztálynak 48,2%-a mezőgazdasági alkalmazott. Ha ehhez hozzávesszük a 19 mezőgazdasági magántermelőt is, a mezőgazdaságból élők aránya a korosztályon belül 56,7%-ra növekszik

Ambivalens a helyzet, hiszen a gazdasági válság idején a munkalehetőség minden egyéb érdek elé kerül, tehát a „legalább van munkájuk – keresnek – eltartják a családot” konklúzió nem kerülhető meg. Ugyanakkor felvetődik az a kérdés, hogy ezen alkalmazottaknak mennyire biztonságos a jövője a mezőgazdaságban, amely egyre kevesebb élőmunkával termel?

1. ábra

Az ötven év feletti korosztályban jellemzően két kiemelkedő foglalkozást figyelhetünk meg. A vállalkozók mind ebből a korosztályból kerülnek ki, és a korosztály 36,9%-a vallja magát vállalkozónak. Ugyanakkor ebben a korosztályban is majdnem minden harmadik ember (28,57%) mezőgazdaságban dolgozik alkalmazottként.

A kérdőívben felsorolt foglalkozások közül az első munkahelyet keresők, a kényszerszabadságolt dolgozók és a munkanélküliek vagy anyasági szabadságon lévők tekinthetők munkanélkülieknek. A két korcsoportban összesen 56 válaszadó tartozik a csoportokba (a válaszadók 13,18%). A 18-30 évesek között 10,36%, az ötven év felettek esetében 16,26% ez az arány.

Meglepő, hogy az első munkalehetőségre váró válaszadók 73,68%-a ötven év feletti. A kevésbé turbulens időkben az ötven év feletti korosztály megjelenése a munkaerőpiacon szokásos volt. (2)

A gyermekek felnevelése, esetleg önállósodása után a nők egy része megpróbált munkahelyet keresni és munkába állni, akár teljes-, akár részmunkaidőben. Az évek óta kisebb-nagyobb intenzitással de romló munkaerő-piaci helyzet az ötven év feletti korosztály ilyen igyekezetét nem nagyon méltányolhatja, és akkor még nem is szóltunk a korosztály kedvezőtlen iskolai végzettségéről.

Az első munkahelyüket kereső, váró válaszadóknak csak kisebb része vállalkozott arra, hogy megítélje a szakmai iránti kereslet intenzitását. A 18-30 éves korosztályban a válaszadók harmada (33,33%) állította azt, hogy képzettségére van kereslet, 26,66% állította azt, hogy nincs. A többiek nem válaszoltak erre a kérdésre. Az ötven év feletti korosztály véleménye ebben a kérdésben ellentmondásosnak mondható, mert az egyik válaszadó szerint képzettsége iránt van kereslet, míg a másik úgy találja, hogy az ő képzettsége iránt nincs kereslet.

A kényszerszabadságolt dolgozók egyharmada 18-30 év közötti, kétharmada ötven év feletti. A munkanélküliek vagy anyasági szabadságon lévők 60%-a 18-30 éves korosztályból kerül ki, és 40% ötven év feletti. Az általános munkaerő-piaci tendenciákat és a cégek munkaerő-gazdálkodási politikáját ismerve ezek az arányok normálisnak mondhatók.

A felmondás rémével a 18-30 éves korcsoport 8,77%-ának kellett szembesülni az elmúlt időszakban. A munkahely nélkül maradás okaként a válaszadók fele a vállalat megszűnését és a létszámleépítést jelölte meg. Két embert (10%) szakmai kompetencia hiánya miatt, nyolcat (40%) pedig egyéb okokból bocsátottak el. Az ötven év feletti korosztályban a felmondások kétszer gyakoribbak, - 15,61%. Az elbocsátások fő oka ebben a korosztályban az egyéb okok (31,25%) és a szakmai kompetencia hiánya (25%).

Az elbocsátások okait összehasonlítva megállapítható, hogy az ötven év feletti korosztályban két és félszer gyakoribb a szakmai kompetencia hiányával indokolt elbocsátás, mint a 18-30 éves korosztályban. Ez az eredmény is csak megerősíti a munkaerő-piacot ismerők azon állításait, hogy már a közeljövőben számolni kell azzal, hogy az egyéni versenyképesség fenntartásához a munkaerő-piacon nem elég a korábban megszerzett ismeret és tudás, és kortól és nemtől függetlenül fel kell készülni a folyamatos tanulásra, képzésre, átképzésre.

Ezzel szemben, tény, hogy amíg fiatal válaszadók körében mindössze 19,18% azoknak az aránya, akik nem kívánják **tovább képezni** magukat, idősebb korosztályban ez az arány 72,09%. Az idősebb korosztály részéről tapasztalt elutasító magatartást a továbbképzéssel szemben némileg árnyalja, hogy a magukat tovább képezni kívánó idősebbek, kevésbé „válogatósak”. Amíg a fiatalabb korosztályban a válaszadók 56,60% válaszolta azt, hogy bármilyen szakmára átképezné magát, az idősebb korosztály 70,83%-a bármilyen átképzésre

vállalkozna. Nem szabad szem elől téveszteni azonban, hogy ezek a továbbképzésre vállalkozó válaszadók (összesen 48-an) a korosztálynak csak 23,41%-át teszik ki⁵.

Bár ez a magatartás emberileg érthető, egy kiéleződő munkapiaci versenyben nem fogadható el. Az ötven év feletti korosztály számra a nyugdíj közelsége jelenthet visszatartó erőt a továbbképzés, átképzés felvállalásában, de a jelenlegi demográfiai és gazdasági realitásokat figyelembe véve felvetődik a kérdés, hogy azt a 10-15 munkaévet, ami a nyugdíjjogosultságig az érintettek hogyan akarják megszerezni.

Az idősebb korosztály reménytelen helyzetét tükrözi az a tény is, hogy a hamarosan munkát kapó 19 válaszadó túlnyomó többsége (18) a fiatal korosztályból kerül ki. A hamarosan munkát kapók közül csak a fiatalabb korosztály tagjai reménykednek képzettségüknek megfelelő munkahelyben, és abban, hogy azt pályázat révén nyerik el. Az idősebb korosztály egyetlen hamarosan munkát váró tagja csak ismertség, protekció révén jutott munkához.

A munkalehetőségekkel, a továbbképzéssel összefügg a **megkérdezettek viszonya, hozzáállása a munkához**. A fiatalabb korosztálynak 51,8%-a vallja azt, hogy számára a munka magasabb, önmegvalósító célok érdekében végzett tevékenység, és csak 2,7% érez úgy, hogy számára a munka kényszer, fáradtság. Megélhetési eszközként tekint munkájára a korosztály 15,5%-a.

Ugyanakkor az idősebb korosztály esetében a munkát megélhetési eszköznek tekinti a megkérdezettek jelentős többsége (68,39%), az önmegvalósítás eszközének 24,87%, és kényszernek, fáradtságnak 6,74%.

Mivel a munkahely, illetve annak nemléte jelentősen befolyásolja a megkérdezettek és családjuk anyagi helyzetét, életszínvonalát és életminőségét megvizsgáltuk a két korosztály jövedelmi helyzetét is.

Jövedelmeiket a válaszadók saját belátásuk szerint sorolták be a 2. táblázatban szereplő jövedelemhatárokba. Mint kutatók tisztában vagyunk az így kapott válaszok megbízhatóságának alacsony fokával, de azzal is, hogy a jövedelmek nagysága olyan bizalmas információ, amit a válaszadók nem szívesen osztanak meg a kérdezőkkel. A pontosabb információadásra való törekvés nagy valószínűséggel a válaszadás megtagadásához vezetett volna, ami a kutatás céljait figyelembe véve nagyobb kárt okozott volna, mint az, hogy a kapott válaszok nem teljesen megbízhatóak.

⁵ A 72,09% a kérdésre kapott összes válaszadóhoz, míg, míg a 76,59% a korosztály mintabeli létszámához számított arány.

A vizsgált korcsoportok jövedelmei

2 táblázat

Jövedelemkategória	Százalékarány	
	18-30 év	51+ év
Kiemelkedő	0	0,5
Átlag feletti	6,28	9,04
Átlagos	50,24	39,7
Alacsony	34,30	44,22
Szociális eset vagyok	9,18	6,54
Összesen	100,00	100,00

A jövedelmek megoszlása alapján elmondható, hogy a fiatalabb korosztály fele átlagosnak vallotta jövedelmét. Az idősebb korosztálynak viszont csak 39,7%-a. Ugyanakkor az idősebb korosztály 44,22%-a vallotta magát alacsony jövedelműnek, a fiatal korosztály 34,3%-ával szemben.

Ami a kiemelkedő és az átlag feletti jövedelmet illeti, ott dominál az idősebb korosztály (10,04%), és ez meg is felel annak a várakozásnak, hogy a karrierjük csúcsán lévő, több munkatapasztalattal rendelkezők keresete nagyobb a fiatal kezdők kereseténél.

Aggodalomra ad okot viszont az a tény, hogy mindkét korosztályban viszonylag nagy a szociális esetek aránya.

A válaszadók munkalehetőségeinek, munkanélküliségének függvényében ez az adat, persze nem váratlan, de egy ilyen arány állandósulása komoly szociális feszültségeket eredményezhet.

A kapott válaszok közötti kapcsolatok szorosságát a Csuprov-féle asszociációs együttható segítségével teszteltük. A kapott eredmények a 3. táblázatban láthatók.

Az asszociációs együtthatók értékei

3. táblázat

Jellemző	Együttható értéke	Kapcsolat szorossága
Iskolai végzettség	0,1870	Gyenge
Foglalkozás	0,327	Gyenge
Továbbképzés	0,53	Közepes
Munkafelfogás	0,235	Gyenge
Jövedelem	0,099	Gyenge

A kapott eredmények alapján elmondható, hogy a válaszadók kora a legnagyobb befolyással a továbbképzéssel kapcsolatos véleményre van. Az iskolai végzettséget, a foglalkozást és a munkáról alkotott véleményt a válaszadók kora csak gyenge mértékben befolyásolja.

Összefoglalásként elmondható, hogy, bár a fiatalabb és az idősebb korosztálynál mutatkoznak különbségek az iskolai végzettség, a foglalkozás, a munkáról alkotott felfogás valamint a jövedelem területén, azok csak kis mértékben tulajdoníthatók a kornak. A jelenséget más tényezők jelentősebb mértékben befolyásolják.

A vizsgált korcsoportok életkörülményei

A vizsgálat során megkíséreltünk képet kapni arról is, hogy a kiemelt korosztályok milyen körülmények között élnek. A kapott válaszokból megállapítható volt, hogy a két korosztály között nincs szignifikáns különbség abban a tekintetben, hogy **falun vagy városban** élnek. A fiatalabb korosztály 46,25%-a él falun, tanyán és 53,75%-a városban. Az idősebb korosztálynak 43,35%-a él falun, tanyán és 56,65%-a városban.

A városlakó fiatalokról elmondható, hogy jelentéktelen eltéréssel megtalálhatók minden városrészben, míg az idősebb korosztályban enyhe koncentráció figyelhető meg a városperem és a kertváros irányában.

Ha megvizsgáljuk a városi tömbházakban lakókat, megállapíthatjuk, hogy azok zöme a fiatalabb korosztályból kerül ki (82,76%), ami nagy valószínűség szerint összefüggésben van a tömbházi lakások alacsonyabb társadalmi státuszával és az ezzel összefüggő alacsonyabb árakkal. (4. táblázat)

A vizsgált korosztályok lakhelyének településtípusa

4. táblázat

Településtípus	Százalékarány	
	18-30 év	51+ év
Belváros	13,66	15,27
Kertváros	12,77	19,70
Tömbházak	12,77	2,96
Városperem	14,55	18,72
Falusi település	45,81	41,87
Szállás-tanya	0,44	1,48
Összesen	100	100

A vizsgált korosztályok **lakáskörülményeiről** elmondható, hogy a saját tulajdonú lakásban élők aránya az idősebb korosztályban 94,12%, míg a fiatalabb korosztályban ez az arány 80,44%. Bérleményben él a fiatal korosztály 12,44%-a, és az idősebb korosztály 1,47%-a. Nem adott információt lakóingatlanának tulajdonjogáról a fiatal korosztály 7,12% -a és az idős korosztály 4,41%-a. A lakóingatlanok ilyen tulajdoni megoszlása többnyire megfelel a megkérdezettek életkori helyzetének.

Ami a **lakóingatlanok minőségét** illeti a megkérdezettek maguk végezték el lakóingatlanuk besorolását a 5. táblázatban szereplő kategóriákba.

A korosztályok lakásfeltételei

5 táblázat

A lakóingatlan minősége	Gyakoriság		Összesen
	18-30 év	51+ év	
Luxus ház vagy lakás	5	3	8
Teljes kényelmet biztosító lakás, ház	91	61	152
Átlagos	120	132	252
Nem kielégítő	5	8	13
Nem megoldott - kényszerlakhely	4	0	4
Összesen	225	204	429

A kapott válaszokból megállapítható, hogy a fiatal korosztály többsége (53,33%) átlagos kényelmet biztosító lakóingatlanban él, 40,44% él teljes kényelmet biztosító ingatlanban és 2,23% és luxus körülmények és nem kielégítő körülmények között. A fiatal korosztály 1,77%-a él kényszerlakhelyen.

Az ötven év feletti korosztályban is jellemző az átlagosnak minősített lakhelyek aránya (64,71%). Teljes kényelmet biztosító ingatlanokban él a válaszadók 29,9%-a és luxus körülmények között 1,47%. Nem tartja kielégítőnek lakáskörülményeit az időskorú megkérdezettek 3,92%-a, viszont ebben a korosztályban nincs olyan válaszadó, akinek lakáskörülményei nem lennének megoldva. A nem kielégítő lakáskörülmények alacsony előfordulása pozitívnak mondható, mert pl. egy magyarországi tanulmány azt mutatja, hogy a ottani lakásállomány 10-15-a a legelemibb követelményeknek sem tesz eleget. (4)

A megkérdezettek által birtokolt **személygépkocsik** 44,66%-át (92 gépkocsi) a 18-30 év közötti korosztály birtokolja, ami azt jelenti, hogy 2,47 18-30 év közötti megkérdezetre jut egy gépkocsi. Az ötven év feletti korosztály birtokolja a gépkocsiállomány 55,34%-át, (114 gépkocsi), ami annyit jelent, hogy 1,78 válaszadóra jut egy gépkocsi.

Mivel sok esetben a gépkocsi munkaeszközként is funkcionál az idősebb korosztály jobb gépkocsi ellátottsága annak az eredménye, hogy a munkavégzéshez a gépkocsi elengedhetetlen feltétel. Nem mellékes körülmény ebben az esetben az a tény sem, hogy a vállalkozók csak ebből a korcsoportból kerülnek ki.

A pusztá adatok alapján elmondható, hogy a vizsgált korosztályok gépkocsi-ellátottsága kiváló. Az egy gépkocsira jutó személyek száma közelíti a világ fejlettebb országainak adatait, de meg kell jegyezni, hogy a vizsgálat nem terjedt ki a személygépkocsik korára és márkájára. Nem elképzelhetetlen, hogy a gépkocsi állomány egy jelentős része időskorú, régóta használt és erősen elhasználódott járműveket jelent.

A **mobiltelefon** ellátottságot elemezve megállapítható, hogy a 18-30 éves korosztálynál 228 megkérdezett 224 telefonnal rendelkezik. (A korosztály 98,2%-a)

Az ötven év feletti korosztályban a 203 válaszadónak 158 mobiltelefonja van (77,83%).

Az **internet** csatlakozások megoszlásában jelentős eltérés figyelhető meg. A két vizsgált korosztályra jutó 247 internet csatlakozás 68,82%-a a 18-30 éves korosztályra jut, és az idősebb korosztálynak csak minden harmadik tagja (31,17%) rendelkezik internet csatlakozással. A csatlakozások ilyen megoszlása azt jelenti, hogy a fiatal korosztály él a korszerű info-kommunikációs eszközökkel, csökken annak lehetősége, hogy ők maguk is és gyermekeik is informatikai analfabétaként nőjenek fel, ami egyben növeli a mind a szülők, mind a gyereket munkaerő piaci esélyeket is, megteremtve a távolról történő tanulás és/vagy munkavégzés esélyeit.

Ami a **hétvégi házak** tulajdonlását illeti, meglepő adat, hogy a két korosztály tulajdonában lévő 33 hétvégi ház 57,58%-át az ötven év feletti, és 42,42%-át a 18-30-as korosztály birtokolja.

A megkérdezettek **elégedettsége életük eddigi alakulásával** a 6. táblázatban látható.

A korcsoportok elégedettsége életük eddigi alakulásával

6. táblázat

Megnevezés	Százalékarány	
	18-30 év	51+ év
Elégedett vagyok	33,33	24,26
Részben vagyok csak elégedett	59,21	64,85
Elégedetlen vagyok	7,46	10,89
Összesen	100,00	100,00

A kapott válaszokból megállapítható, hogy mind a két vizsgált korosztályban a legnagyobb azoknak az aránya, akik csak részben elégedettek életük eddigi alakulásával. Az ilyen arány a fiatalabb korosztály esetében inkább érthető, értelmezhető és elfogadható, de az idősebb korosztály esetében már némi aggodalomra ad okot. A sorsfordítás, az esetleges újrakezdés lehetősége egy fiatalabb ember számára inkább rendelkezésre áll, mint egy idősebb ember

számára, és tény az is, hogy a fiatalok inkább képesek elviselni és kezelni azokat a stressz helyzeteket, amelyeket az életmód, életforma, munkahely, élethely változása okoz.

A fiatalabb korosztályban minden harmadik válaszadó elégedett eddigi életével, míg az idősebb korosztályban csak minden negyedik.

Kiemelkedően magas az életükkel elégedetlen válaszadók aránya az ötven év feletti korcsoportban, ahol minden tizedik ember elégedetlen, a fiatalabb korosztály minden 13. tagjával szemben.

Az elvégzett **összefüggés vizsgálatok** csak nagyon gyenge összefüggést mutatnak a válaszadók kora, lakóhelye, lakásfeltételei, felszereltsége és az élettel való elégedettség között.

Egészség-betegség a vizsgált korcsoportokban

A kérdőíves megkérdezés a válaszadók **egészségi állapotát** is felölelte. A válaszadóknak nyilatkozni kellett, hogy milyennek tartják egészségi állapotukat. A kapott válaszok a várakozásoknak megfelelően alakultak. A fiatal korosztály 92,07%-a minősítette egészségi állapotát jónak és nagyon jónak, 6,67%-a érzékenynek és gyengének. A korcsoportban nem volt rossz egészségi állapotú válaszadó. Három megkérdezett azt nyilatkozta, hogy nem tudja milyen az egészségi állapota. Mivel fiatal korosztályról van szó, joggal feltételezhető, hogy az egészségi állapot nem ismerete annak következménye, hogy nem kell orvosi segítséget igénybe venni, tehát ezek a válaszadók is azoknak a számát gyarapítják, akik jó egészségnek örvendenek.

Az idősebb korosztályban a megkérdezettek 2,97%-a tartja magát betegesnek, vallja hogy egészségi állapota nagyon rossz. Gyenge és érzékeny az egészsége a válaszadók 31,68%-ának, ami 4,7 –szer több mint a fiatal korcsoportban. Jónak és nagyon jónak tartja egészségi állapotát a megkérdezettek 60,89%-a. Nem tudja, hogy milyen az egészségi állapota a az idősebb korú megkérdezettek 4,45%-a. Bár itt is feltételezhető, hogy a jó vagy legalább elfogadható közérzet miatt mondják azt a válaszadók, hogy nem tudják milyen az egészségi állapotuk, a koruk következtében megnövekedett egészségügyi kockázatok miatt nem mondható kedvezőnek az, hogy elhanyagolják az egészségvédelem és a betegségmegelőzéshez kapcsolódó vizsgálatokat.

Az egészségi állapotról adott válaszokat a **táppénzen töltött időre** vonatkozó adatok is megerősítik. A fiatalabb korosztálynak 18,02%-a volt az elmúlt évben táppénzen. Ugyanez az arány az idősebbek esetében 20,88%, ami nem jelent szignifikáns eltérést.

A táppénz tartamáról adott válaszok alapján elmondható, hogy a 18-30 éves korosztály táppénzen töltött idejének hossza átlagosan 13,52 nap volt, míg az idősebb korosztálynál 19,33 nap.

A táppénzen töltött idő mindkét korosztályban többnyire 1-10 napig terjedt. A fiatal korosztály 40%-a, az ötven év feletti korosztálynak, pedig 28,95 %-a vett igénybe 1-10 napig tartó táppénzt az elmúlt esztendőben. A táppénzen töltött időtartamban némi eltolódás tapasztalható az idősebb korosztálynál, nagy valószínűséggel, a korosztály patológiájával összefüggésben. Az idősebb korosztálynak 26,32%-a töltött 11-20 napot táppénzen a fiatalok 17,5%-ával szemben és ami talán a legjellemzőbb, amíg 60 napnál tovább tartó táppénzen nem volt egyetlen 18-30 év közötti válaszadó, addig az idősebb korosztályból minden ötödik válaszadó (21,05%) ebbe a kategóriába tartozott.

Az **egészségügyi magán szolgáltatások** iránt a inkább a 18-30 éves korosztály a nyitott. Ennek a korosztálynak a 41,85%-a veszi szívesebben igénybe magán orvosi rendelők, vagy magánlaboratóriumok szolgáltatásait. Az ötven év alatti korosztálynak 29,37%-ka venné szívesebben igénybe a magán orvosi rendelő vagy laboratórium szolgáltatásait. A válaszok nem szükségszerűen az idősök elutasító magatartásának a következményei, hanem elsősorban anyagi okoknak. A bizonyítottam rosszabb anyagi háttérű idősebb korosztály nem képes kifizetni a magánszolgáltatók díjait, így az állami egészségügyi rendszerbe kényszerül.

Az elmúlt öt évben a fiatalabb korosztály 17,62%-a átesett **kórházi kezelésen**, míg az idősebb korosztályban ez az arány 29%.

Az egészségi állapotot befolyásoló tényezők közül többnyire a **kritikus élvezeti és egyéb fogyasztási cikkek** fogyasztására kérdeztünk rá. A válaszadókat arra kértük, hogy jellemezzék fogyasztási szokásaikat a következő termékek esetében:

- Dohány,
- Kávé, tea
- Sör, bor.
- Tömény italok
- Drogok
- Gyógyszerek
- Táplálék

A fogyasztás gyakoriságát pedig egy 1-5 ig terjedő skálán jelölik meg, ahol:

- 1 Soha
- 2 Csak alkalmanként
- 3 Hetente
- 4 Hetente többször
- 5 Naponta

A kapott válaszok átlagai a 2. ábrán láthatók. Az adatokból megállapítható, hogy nincsen jelentősebb különbség a két korosztály fogyasztási szokásaiban, ami a felsorolt cikkeket illeti.

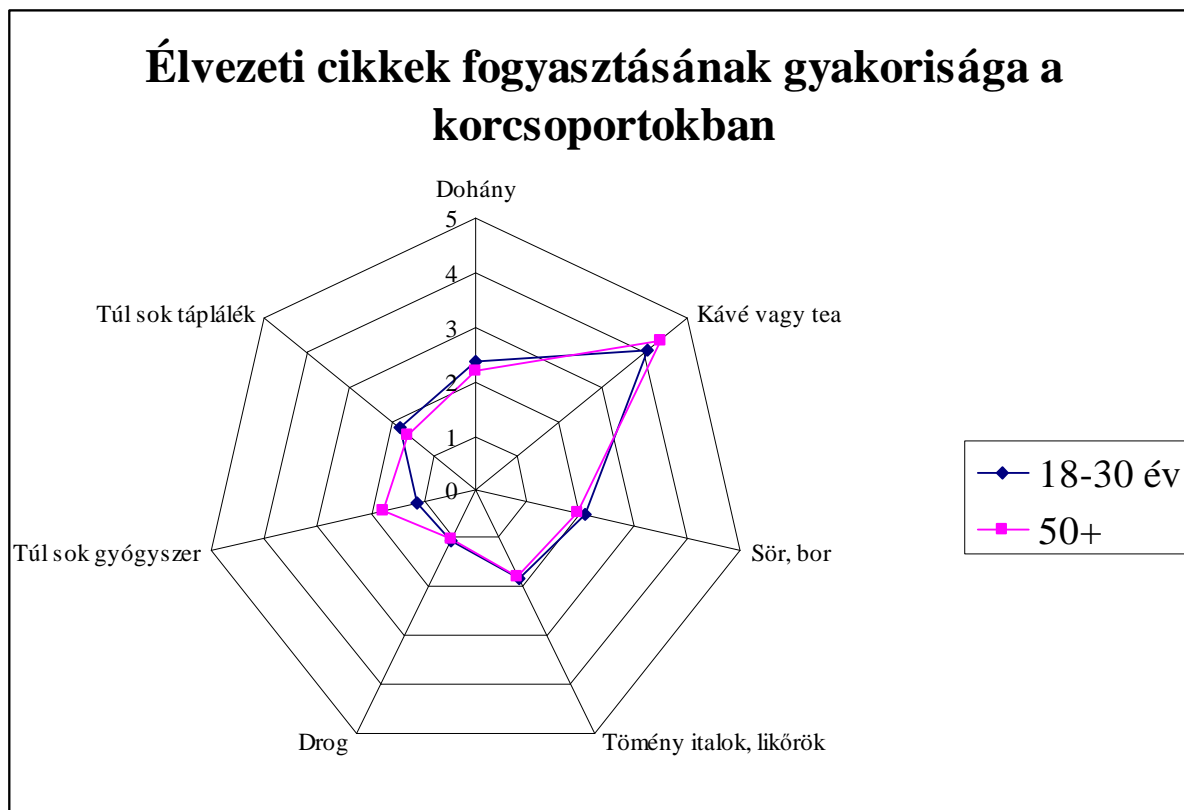
A **kávé és a tea** fogyasztását jelölte meg a legtöbb válaszadó, mint azt a cikket, amelyet hetente többször, illetve naponta fogyaszt, így az átlagérték a 18-30 éves korosztály esetében 4,05 az ötven év feletti korosztályban pedig 4,38.

A **dohányzás, a sör-, borfogyasztás, a tömény italok és likőrök** fogyasztása, de a **drogfogyasztás** és a **túl sok táplálék** fogyasztása szinte azonos mindkét korcsoportban. Ezeknek a cikkeknek az átlaga 2,35 (18-30 évesek dohányfogyasztása) és az 1,02 (az 50+ évesek drogfogyasztása) között mozog. Ezekről a cikkekről elmondható, hogy mindkét korcsoport legfeljebb csak alkalmanként él velük.

Eltérés csak a **túl sok gyógyszer** fogyasztásánál mutatkozik, az ötven év feletti korosztály javára. Az ő válaszaik átlaga 1,74, ami alkalmanként túlfogyasztást takar, a fiatalok 1,1-es átlagával szemben, ami a soha nem fogyasztok túl sok gyógyszert.

A korosztályi sajátosságokat figyelembe véve elmondhat, hogy az idősebb korosztály esetében sem a gyógyszerfüggőség jelenségéről van szó, hanem arról a tényről, hogy az idősebb korosztálynak egészségi állapotuk karbantartásához már több-kevesebb rendszerességgel szedett gyógyszerre is szüksége van.

2. ábra

A **sportolás gyakoriságának** elemzése azt mutatja, hogy a 18-30 éves korosztályban csak 27,19% azoknak az aránya, akik nem szoktak sportolni, szemben az idősebb korosztály 64,53%-ával. Ritkán sportol a fiatalok közül minden harmadik, az idősek közül minden negyedik. A rendszeres sportolásnál viszont már jelentős különbségek vannak a két korosztály között. Heti rendszerességgel a fiatal korosztály 21,63%-a sportol, míg az öregebb korosztályban ez az arány 6,90%. A napi rendszerességgel sportolók aránya mindkét korcsoportban viszonylag alacsony. 9,21% a fiatal, és 2,42% az idősebb korcsoportban.

Az elvégzett **összefüggés vizsgálatok** azt mutatják, hogy a válaszadók kora közepes mértékben befolyásolja egészségi állapotukat és sporttevékenységüket. Az egyéb vizsgált jelenségek (táppénz igénybevétele, táppénz hossza, egészségügyi szolgáltatások iránti igény, a kórházi gyógykezelés, az egészségre káros szerek fogyasztása) csak gyenge kapcsolatot jeleznek a korrall.

Következtetések

1. Az idősebb korosztály iskolai végzettségének alacsony szintje erősen rontja a korosztály versenyképességét a munkaerő-piacon, nehezítheti a korábbi munkahely esetleges elvesztése után új munkaviszony létesítését.
2. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak nagy részaránya mindkét csoportban további foglalkoztatottság csökkenést is jelezhet, mert a modern mezőgazdasági termelés egyre kevesebb élőmunkát követel, és egyre kevesebb ember számára jelent egyedüli megélhetési forrást.
3. A vállalkozók hiánya a fiatalabb korosztályban azt mutatja, hogy induló-tőke hiányában nem képesek önállósulni, függetlenedni. Koruk és a munkában eltöltött idő még nem teszi lehetővé olyan méretű tartalékok felhalmozását, amely az önálló vállalkozás elindítását lehetővé tenné, és a banki hitelek is elérhetetlenek, és/vagy kockázatosak.
4. Az elbocsátások viszonylag nagy aránya mindkét korcsoportban nem meglepő, a rendszerváltás, a gazdasági átalakulás következményeként értelmezhető. Az idősebb korosztályban tapasztalt elzárkózás a továbbképzés és átképzés előtt azonban azt mutatja, hogy félelmei és szorongásai ellenére ez a korosztály nem érzékeli a modern munkaerő-piac élethosszig tartó tanulás iránt támasztott igényét.
5. A jövedelmi helyzetről megállapítható, hogy mindkét korosztály többnyire közepes jövedelműnek vallotta magát. A kiemelkedő jövedelemmel rendelkezők között az idősebb korosztály dominál, ami teljesen normális jelenség. Gondot jelent, viszont, hogy mindkét korosztályban nagy a magukat szociális esetnek tartó válaszadók aránya.
6. Független (válaszadók kora) és a függő változók (iskolai végzettség, foglalkozás, munkahely, továbbképzés, munkához való viszony, jövedelmi helyzet) összefüggéseinek vizsgálata azt mutatta ki, hogy a kor közepes mértékben befolyásolja a továbbképzési kedvet, míg a többi független változót pedig, csak gyengén.
7. A kapott válaszokból megállapítható volt, hogy a két korosztály között nincs szignifikáns különbség abban a tekintetben, hogy falun vagy városon élnek. Viszont a városlakók között megfigyelhető volt, hogy a fiatalok többnyire tömbházban, városközpontokban élnek, míg az idősebb korosztály családi házakban és kertvárosi

környezetben. A saját tulajdonú lakásban élők aránya az idősebb korosztályban nagyobb, ami életkori sajátosságnak tekinthető.

8. Az idősebb korosztályban tapasztalt jobb gépkocsi-ellátottság annak következménye, hogy ebben a korosztályban van az összes vállalkozó, akiknek a gépkocsi munkaeszköz. A mobil telefonok, és az internet csatlakozások viszont a fiatal korosztály számára teremtenek előnyt.
9. A vizsgált korosztályokban a legnagyobb azoknak az aránya, akik csak részben elégedettek életük eddigi alakulásával. Ez az idősebb korosztály esetében már némi aggodalomra ad okot. A sorsfordítás, az esetleges újrakezdés lehetősége egy fiatalabb ember számára inkább rendelkezésre áll, mint egy idősebb ember számára, és tény az is, hogy a fiatalok inkább képesek elviselni és kezelni azokat a stressz helyzeteket, amelyeket az életmód, életforma, munkahely, élethely változása okoz.
10. Az elvégzett összefüggés vizsgálatok csak nagyon gyenge összefüggést mutatnak a válaszadók kora és életkörülményei között.
11. A válaszadók egészségi állapota többnyire megfelel életkori sajátosságaiknak. A fiatalok jónak, az idősebbek kevésbé jónak vagy érzékenynek tartják egészségi állapotukat.
12. A táppénzen, kórházi kezelésen eltöltött idő átlagos mértéke is megerősíti ezt az eredményt. Az idősebb korosztály többször volt táppénzem kórházban, és átlagosan több időt vett igénybe gyógyításuk, mint a fiatalabb korosztály.
13. Az egészségkárosító fogyasztási cikkek fogyasztásának gyakoriságában nem mutatkozik nagy eltérés a két korcsoport között. Kivéve a gyógyszerfogyasztást, ami az ötven feletti korosztályban rendszeresebb, és természetesen, életkori sajátosság.
14. A sportot a fiatalabb korosztály gyakrabban és rendszeresebben űzi, mint az idősebb.
15. Az elvégzett összefüggés vizsgálatok azt mutatják, hogy a válaszadók kora közepes mértékben befolyásolja egészségi állapotukat és sporttevékenységüket. Az egyéb vizsgált jelenségek (táppénz igénybevétele, táppénz hossza, egészségügyi szolgáltatások iránti igény, a kórházi gyógykezelés, az egészségre káros szerek fogyasztása) csak gyenge kapcsolatot jeleznek a korrallal.

Irodalom

Az idősebbek visszasírják az elmúlt rendszert (2009):

<http://www.privatbankar.hu/cikk/hircentrum>

Akcio a korai nyugdíj ellen (2010):

<http://www.vallalkozoinegyed.hu/20100621/>

Holland Anne: Jedan pogled na marketing u Srbiji, ili kako nas video oni drugi

<http://www.totaldizajn.com/marketingusrbiji.html>

Lakásviszonyok az ezredfordulón (2005) K

Központi Statisztikai Hivatal Budapest 2005

Extended abstract

GENERATIONS – SIMILARITIES - DIVERGENCES

GENERÁCIÓK – HASONLÓSÁGOK - KÜLÖNBSÉGEK

Kajári, Karolina PhD associate professor

E – mail: karolina.kajarik@uni-corvinus.hu , Budapesti Corvinus Egyetem, Élelmiszer - tudományi Kar, Élelmiszeripari Gazdaságtan Tanszék, Villányi út 29-43. 1118 Budapest, Magyarország

Somogyi, Sándor PhD professor emeritus

e-mail: bio-nat-yu@tippnet.rs, Regionális Tudományos Társaság , 24000 Subotica – Matije Korvina 9. – Serbia

In 2009 the Regional Science Association seated in Subotica realized an investigation in eight municipalities of Vojvodina. Using the questionnaire method the goal of the investigation was to settle a balance of quality of life in the region.

Through comparison of the answers of young (age 18-30) and elderly (50+ years) population we tried to explore the similarities and divergences in their quality of life. Their chances on the labour market, living conditions and state of health were taken as crucial elements of quality of life.

The generation gap is present in each society, and the past two decades have even deepened this gap in Serbia.

Material and Method

The age groups involved in the investigation are very different. The elderly generation was born before 1959 and has been socialized in socialistic circumstances. The younger generation was born in the period 1980-1992 and has been socialized under very turbulent social changes.

The main points of the comparative analysis were questions concerning:

- Market chances;
- Living conditions and
- Health of the age groups.

The answers arranged in cross-tables were analyzed to establish similarities and differences; as well as to define the relations through Chuprov's coefficient of association.

The Sample

From 786 respondents 433 (55.09%) belong to the analyzed age groups. The age group 18-30 counts 228 (52.66%), and the 50+ age group counts 205 (47.34%) respondents. From the 18-30 age group 58.85% of respondents are male and 41.15% are female. In the age group 50+ the percentage of male is 53.69%, and of female 46.31%. In the 18-30 age group 67.41% of respondents are unmarried and 32.59% are married. 70.09% of the 50+ age group is married, while only 0.98% is unmarried, but there are many widows (17.16%) and divorced (11.76%) among respondents. 85.53% of 18-30 age group and 43.28% of 50+ age group has no children.

The majority of respondents are Hungarian (74.6% in age group of 18-30 and 83.17% in 50+ age group).

Conclusions

1. The lower schooling of elderly population, the worse changes on the labour market, rendering more difficulty to find a new employment after its eventual loss.

2. A significant proportion of agricultural producers and people with qualifications in agriculture indicated unemployment of a longer period because of the decreased need for labour force in modern agriculture.
3. The low share of entrepreneurs in the younger generation shows that without the capital to start with they are unable to start up a business.
4. The high proportion of dismissed respondents is not surprising. It is an outcome of the economic changes. The rejection of further training experienced in the elderly age group shows that despite their fears and anxiety, the elderly generation is insensitive to the requirement of lifelong learning in modern labour market.
5. The majority of the analyzed age groups have average incomes. It is quite normal that high incomes are more characteristic of the elderly age group. But the high number of social cases among respondents of both age groups is very worrisome.
6. The analysis of independent (age) and dependent (education, occupation, workplace, lifelong learning ability, relation to work, incomes) variables shows that age has moderate influence on the lifelong learning ability, and just low influence on the other dependent variables.
7. There is no significant difference between the age groups if they live in towns or in the country. But the younger generation living in towns mainly lives in blocks of flats in the centre, while the elderly live in suburban areas. The higher share of own property in elderly generation is a generational characteristic.
8. The better supply with cars of elderly generation is a result of the high share of entrepreneurs in this age group, though these entrepreneurs are using the car for work. While the share of mobile phones and Internet connections is higher in the younger generation.
9. Most of the respondents in both age groups are partially satisfied with their life. In the elderly age group this attitude could be very alarming, since elderly people have very few changes to turn their life.
10. The dependency analysis shows a very low dependency of age and living conditions.
11. The health conditions of respondents correspond to their age. Young generations consider their health condition very good or good, while the elderly finds it less good or problematic.
12. The sick pay and the average time spent in hospital confirm the former statement. The elderly generation spent more time on sick pay and in hospital, and their healing lasted longer than healing of younger people.

13. There is no difference in consuming harmful things (tobacco, coffee, alcohol, drugs and food), except for the consumption of medications in the elderly generation, which is again a generational characteristic.
14. The sport activities are more frequent and systematic among younger people.
15. The dependency analysis shows a moderate influence of age on health conditions and sport activities of respondents, and low influence on other dependent variables (sick pay, healing and consuming harmful things).